

Vilku -liikenteen kilpailutus vuonna 2019

Joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi Henkilökuljetusten järjestäminen

Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta siirsi päätöksellään 23.8.2018 (§ 43) päätösvallan avoimen joukkoliikenteen hankinnoista toimivalta-alueellaan toistaiseksi Sansia Oy:lle, mutta päätti pitää itsellään päätösvallan kilpailukriteereistä.

Kuluvan vuoden aikana kilpailutetaan bruttomallilla Kuopion kaupunkiseudun maaseutuliikenteen linjat 61 (Kuopio-Nilsia), 71 (Kuopio-Hirvilahti), 74-75 (Kuopio-Hiltulanlahti-Vehmasmäki-Kurkimäki) ja 81-86 (Kuopio-Vehmersalmi- Riistavesi). Kilpailua varten tulee määritellä kilpailukohteiden liikennekokonaisuudet, sopimusajat, kalustovaatimukset sekä Waltti -lippu- ja maksujärjestelmään liittyvät autolaitevaatimukset. Nämä kaikki vaikuttavat tarjosten hintatasoon. Waltti- järjestelmä on toimivaltaisten viranomaisten yhteinen, joten siihen liittyvät vaatimukset tulevat Lippu- ja maksujärjestelmä Oy:stä.

Kalustolle asetetaan yleensä vaatimuksia autotyypille, iälle, asiakaspalvelun kannalta välttämättömälle varustukselle ja Euro-päästöluokitukselle. Lisäksi paikallisliikenteen autoilta vaadittiin vuoden 2018 kilpailussa Vilku – tilaajavärytystä hyväksytyn Viisaan liikkumisen toteuttamisohjelman sisältämänä toimenpiteenä.

Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta hyväksyi 29.11.2018 ja Kuopion kaupunginhallitus 10.12.2018 etenemispöytäkirjan Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenteen käyttövoiman muutokselle kohti ympäristöystävällisempää joukkoliikennettä. Etenemispöytäkirjan mukaan seuraavissa kilpailutuksissa annetaan lisäpisteitä uusiutuvan dieselin käyttämisestä kilpailukohteiden liikenteissä. Sähköautoja edellytetään vuonna 2021 tai 2022 kilpailutettavassa paikallisliikenteessä. Alkuvuoden 2019 kilpailussa saatiinkin paikallisliikenteen kolmesta kilpailukohteista kahteen käyttövoimaksi biodiesel. Sopimusten mukainen liikenne käynnistyi kesäkuun alussa 2019.

Tietopyyntö

Liikennöitsijöiltä pyydettiin kommentteja kilpailua koskevista suunnitelmista, jotta hankinta voidaan toteuttaa mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Tietopyyntö ei kuitenkaan velvoita toteuttamaan hankintaa saatujen kommenttien mukaisesti. Kommentteja pyydettiin Tarjouspalvelun kautta sekä sähköpostitse kilpailukohteiden koosta, sopimusajasta, kaluston vähimmäispäästöluokasta, autojen keski- ja maksimi-iästä, biodieselille annettavista lisäpisteistä, autojen tilaajavärytyksestä ja hinnan ja laadun painoarvosta ratkaisussa.

Kommentit ja vastineet:

22.08.2019

1. Kilpailukohteista esitettiin toive, että linjat 71-75 yhdistettäisiin yhdeksi kohteeksi (yksi kommentti) ja Vehmersalmen asiointiliikenne erotettaisiin eri kohteeksi muusta liikenteestä (yksi kommentti).
 - *Yhdistäminen liikenteitä nykyistä suuremmiksi kokonaisuuksiksi antaisi mahdollisesti halvempia tarjouksia. Jotta pienillä, paikallisilla yrityksillä olisi mahdollisuus osallistua kilpailuun, tulisi kohteiden edellyttämä automäärä olla kuitenkin pieni. Tällä turvattaisiin kilpailun säilymistä alueella. Tämän vuoksi liikenteet olisi tarkoituksenmukaisinta kilpailuttaa nykyisillä kokonaisuuksilla. Vehmersalmen asiointiliikenteen erottaminen omaksi kohteekseen edellyttäisi autopäivän lisäämistä muuhun liikenteeseen, koska asiointiliikenteen auto on osallistunut joinakin koulupäivinä linjan 85 koulukuljetuksiin.*
2. Sopimuskauden pituus (viisi vuotta kahdella optiovuodella) ja autojen keski-ikä (korkeintaan 14 vuotta) ja yksittäisen auton maksimi-ikä (18 vuotta) katsottiin kohtuullisiksi (kolme kommenttia).
3. Kaluston vähimmäispäästöluokka (Euro 4) katsottiin sopivaksi.
4. Biodieselin käytöstä kaikissa autoissa annettavia lisäpisteitä ei pidetty järkevänä, koska biodieselin saatavuus ei ole tasapuolista (kaksi kommenttia). Lisäksi biodieselin tarjoaminen katsottiin riskialttiiksi, koska sen toimittajat eivät suostu pitkäaikaisiin sopimuksiin. Biodieselin kustannuskehitys ei näy kustannusindeksissä, koska sen osuus polttoaineista on varsin vähäinen. Tämän vuoksi sen hintakehitys pitäisi saada ottaa huomioon sopimushinnoissa (yksi kommentti).
 - *Biodieselin lisäpisteet noudattavat hyväksytyä käyttövoimaselvityksen mukaista etenemispolkua, jonka vuoksi lisäpisteet ovat perusteltuja.*
5. Tilaajaväryitys katsottiin kohtuulliseksi, jos vara-autot voivat olla ulkoasultaan vapaita (kaksi kommenttia). Yhdessä kommentissa vastustettiin tilaajaväryitystä, koska maaseutuliikenteessä käytetään autoja ristiin tilaus- ja reittiliikenteessä.
 - *Jotta seudun joukkoliikenne saadaan yhtenäiseen ulkoasuun viisaan liikkumisen toteuttamisohjelman mukaisesti, tulisi myös maaseutuliikenteen autot vaihtaa vaihteittain tilaajaväryitykseen. Kyseessä on viiden vuoden ja mahdollisesti kahden optiovuoden sopimuskausi. Tilaajaväryityksen vaatiminen syksyn kilpailussa nopeuttaisi yhtenäisen ilmeen saavuttamista koko Vilku -liikenteeseen. Lisäksi tilaajaväryitys autoissa selkeyttäisi osaltaan asiakaspalvelua, koska asiakas tietää jo auton ulkoasusta, että autossa voi maksaa Waltti -kortilla. Vapaa ulkoasu voitaisiin vielä hyväksyä vara-autoissa ja autoissa, jotka eivät aja Kuopion keskusta saakka.*
6. Hinnan ja laadun suhteesta (95 %-5 %) yhden kommentin mukaan kilpailu tulisi toteuttaa puhtaasti hintakilpailuna tai hinnan painoarvo tulisi olla 98-99 %. Yhdessä kommentissa laatu tulisi arvioida painoarvolla 3 % ilman biodieselin lisäpisteitä.
 - *Puhdas hintakilpailu ei ilman erityisiä perusteluja ole mahdollinen nykyisen hankintalain mukaan. Puhtaaseen hintaan perustuvassa kilpailussa tulee hankinta-asiakirjoissa perustella, miten laadulliset näkökohdat on huomioitu hankittavassa kokonaisuudessa. Poikkeavaan menettelyyn ei tässä tapauksessa ole perusteita.*
 - *Laatu on tärkeä joukkoliikenteen käyttöön vaikuttava tekijä, jonka*

22.08.2019

30 §

vuoksi sen huomioon ottaminen on tärkeää. Maaseutuliikenteessä matka-aika saattaa olla pitkäkin, jonka vuoksi kaluston laadulla on suuri merkitys matkustusmukavuuteen ja siten joukkoliikenteen houkuttelevuuteen. Biodieselin lisäpisteet ovat hyväksytyin etenemispolun mukaiset.

Kilpailutettavat kohteet

Kilpailutettavaksi tulevat Kuopion kaupunkiseudun maaseutuliikenteen linjat 61 (Kuopio-Nilsä), 71 (Kuopio-Hirvilahti), 74-75 (Kuopio-Hiltulanlahti-Vehmasmäki-Kurkimäki) ja 81-86 (Kuopio-Vehmersalmi-Riistavesi). Kilpailutettavat liikennekokonaisuudet vastaavat pääosin nykyistä liikennettä pieniä muutoksia lukuun ottamatta. Tarkoituksenmukaisinta olisi kilpailuttaa linjat nykyisinä kokonaisuuksina, jolloin pienillä yrityksillä on mahdollisuus osallistua kilpailuun.

Kalusto

Tällä hetkellä maaseutuliikennettä hoidetaan pääosin Euro 4-päästöluokan kalustolla. Tätä paremmista ympäristöominaisuuksista voisi tarjousten vertailussa saada lisäpisteitä seuraavasti:

Auton päästöluokka	Lisäpisteet
Euro 4	0
Euro 5	1
Euro 6	3

Lisäksi biodieselin käytöstä kaikissa tarjottavan kohteen autoissa voisi saada kaksi lisäpistettä auton päästöluokasta riippumatta.

Maaseutuliikenteen autojen tulee täyttää maaseutuliikenteeseen asetetut kalustovaatimukset valtakunnallisten yleisvaatimusten mukaisesti (liite 2). Maaseutuliikenteessä käytettävien linja-autojen keski-ikä ei saa olla yli neljätoista vuotta eikä liikenteessä käytettävä yksittäinen linja-auto saa olla kahdeksatoista vuotta vanhempi.

Yksi Viisaan liikkumisen hankkeen hyväksytyistä tavoitteista on yhtenäinen ilme seudun joukkoliikenteelle. Jotta tavoite olisi mahdollista saavuttaa kohtuullisessa ajassa, olisi tilaajavärytyksen vaatiminen myös maaseutuliikenteen autoihin järkevää. Tilaajavärytys auttaa myös Vilkku-liikenteen autojen erottumista selkeästi mm. markkinaehtoisesta liikenteestä, jossa Waltti –kortti ei välttämättä käy maksuvälineenä. Vapaa ulkoasu voitaisiin kuitenkin sallia vara-autoissa ja autoissa, jotka eivät aja Kuopion keskustaan saakka eli esim. maaseutualueen sisäisiä koululaisvuoroja liikennöivissä autoissa.

Sopimuskausi

Sopimuskauden tulisi olla sellainen, että tarjouskilpailu olisi kiinnostava ja kannustaisi uusimaan kalustoa. Liikennöitsijät haluavat yleensä mahdollisimman pitkiä sopimusaikoja. Pitkät sopimusajat laskevat yleensä tarjoushintoja. Kilpailutettavissa kohteissa viiden vuoden sopimuskausi kahdella optiovuodella olisi maaseutuliikenteen kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisin.

Hinnan ja laadun painoarvot arvioinnissa

22.08.2019

Siirryttäessä vaiheittain vaihtoehtoistiin käyttövoimiin tulisi kaluston laadun painoarvoa nostaa, koska kaluston uusiminen on merkittävä parannus ympäristölle ja suuri investointi liikennöitsijöille. Vaikka biodieselin käyttö on mahdollista jo olemassa olevalla kalustolla, on uusiutuva biodiesel fossiilista dieseliä kalliimpaa. Sen saamisen epätasa-arvoisuuden vuoksi kaluston kokonaispisteitä ei kuitenkaan tulisi tässä vaiheessa nostaa, jotta liikennöitsijät säilyisivät tasa-arvoisessa asemassa alueesta riippumatta. Tämän vuoksi hinnan painoarvona voisi olla 95 % ja kaluston 5 %. Uusiutuvien polttoaineiden yleistyessä laadun painoarvoa olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista nostaa.

Vaikutusten arviointi

Esitys on ympäristö- ja yritysvaikutuksiltaan myönteinen, koska sillä pyritään nostamaan maaseutuliikenteen palvelutasoa nostamatta liikennöitsijöille asetettavia vaatimuksia kohtuuttomiksi.

Esitys

Esitän joukkoliikennelautakunnalle, että se hyväksyy syksyn 2019 tarjouskilpailuun:

- kilpailukohteet edellä esitetyn mukaisesti
- vähimmäispäästötasoksi Euro 4
- kaikkien kilpailutettavaa liikennettä hoitavien autojen tulee täyttää niiden tyyppikohtaiset vaatimukset ja kaikille tyypeille asetetut yleisvaatimukset (liite 1)
- autojen keski-ikäksi 14 vuotta ja yksittäisen auton maksimi-ikäksi 18 vuotta
- sopimusajaksi viisi vuotta kahden vuoden optiolla mallilla 1+1 vuotta

Lisäksi esitän, että joukkoliikennelautakunta hyväksyy tarjouskilpailun ratkaisun arviointiin:

- kaluston päästöluokitukseen sidottuja lisäpisteitä annetaan edellä esitetyn mukaisesti
- biodieselin käytöstä kaikissa autoissa annetaan kaksi lisäpistettä
- hinnan painoarvo on 95 % ja kaluston laadun 5 %

Liitteet

2 6279/2019 Kalustovaatimukset

Valmistelija

Seija Pasanen

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5424

Päätösehdotus

Joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi

Lautakunta hyväksyy joukkoliikennepäällikön esityksen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

